

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 30 april 1924 kl. 3 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, i anledning av väckt motion om åvägabringande av bestämmelser till skydd mot trafikolyckor m. m.

I en inom första kammaren väckt och till första kammarens första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 135, har herr *Bergman, Johan*, m. fl. hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla *dels* om utfärdande i administrativ väg av sådana kompletterande bestämmelser, som omedelbart kunna erfordras för vinnande av bättre garanti än hittills vunnits mot trafikolyckor, varvid särskilt böra beaktas sådana, som kunna undvikas genom ändamålsenligare regler i avseende på trafikpersonalens, inklusive motorförarens och flygares, förhållande till förtäring av alkoholhaltiga drycker, *dels*, i den mån sådant kräves, om framläggande, efter skyndsamt utredning, för riksdagen av förslag till skärpt lagstiftning i förevarande avseende.

I avseende å motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden över motionen från överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län samt, efter att hava satt kungl. automobilklubben i tillfälle att i ärendet yttra sig, från nämnda klubb fått mottaga det yttrande, vilket jämte ovannämnda utlåtanden är såsom bilaga fogat vid utskottets utlåtande.

Av såväl motionens slutkläm som ock av motiveringen till densamma, vari omförmålas allenast sådana trafikolyckor, som vållas av trafikpersonalens alkoholförtäring, synes framgå, att motionens huvudsyfte är att genom skärpta bestämmelser i fråga om trafikpersonalens förhållande till starka drycker i möjligaste mån förebygga den risk för den trafikerande allmänheten, som alkoholförtäring av trafikpersonalen måste anses medföra.

Innan utskottet till närmare behandling upptager nämnda fråga, anser sig utskottet böra lämna följande kortfattade redogörelse för redan nu förefintliga bestämmelser, avsedda att i trafiksäkerhetens intresse förebygga missbruk från trafikpersonalens sida av alkoholhaltiga drycker.

I disciplinstadgan för personalen vid statens järnvägar stadgas, bland annat, att för onykterhet i tjänsten skall ordinarie befattningshavare, som innehar förmansställning eller som, då förseelsen äger rum, har att fullgöra tjänstgöring, som direkt berör trafiksäkerheten, böta första gången 6—10 dagars arvode och andra gången 10—20 dagars arvode. Övrig

Bihang till riksdagens protokoll 1924. 12 saml. 1 avd. 4 häft. (Nr 4—5.)

Utskottet.

ordinarie personal bötar för onykterhet i tjänsten första gången 4—8 dagars arvode och andra gången 8—20 dagars arvode. Personal tillhörande samtliga ovannämnda kategorier blir för onykterhet i tjänsten tredje gången dömd till avsättning. I fråga om onykterhet i tjänsten av icke ordinarie personal, beträffande vilken disciplinstadgan är tillämplig, gäller, att aspirant entledigas första gången och extra ordinarie personal andra gången onykterhet under vederbörandes tjänstgöring konstateras.

För i sjötrafik anställd personal finnes i sjömanslagen bestämmelse, att en var skall uppföra sig nyktert. Förseelse däremot bestraffas med disciplinstraff.

I förordningen om motorfordon (sv. förf. saml. nr 281/1923) stadgas i § 15 mom. 1 såsom villkor för erhållande av körkort, att vid ansökan därom skall bland annat vara fogat intyg, som kan av länsstyrelsen godtagas, att sökanden gjort sig känd för nykterhet. I mom. 3 av samma paragraf föreskrives, att om förare vid förande av automobil gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, varit *berusad* eller eljest sådana förhållanden föreligga, att föraren måste anses olämplig att föra automobil, skall den länsstyrelse, som utfärdat körkortet, återkalla detsamma samt därvid förklara, att länsstyrelsen vill, sedan viss tid, minst två månader och högst två år, gått till ända, på ansökan upptaga till prövning frågan om utfärdande av nytt körkort. Vidare stadgas i förordningens § 41, att därest förare, som framför automobil eller motorcykel med större hastighet än den, som är tillåten, därvid ådagalagt grov vårdslöshet, varit *berusad* eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom, må till fängelse i högst tre månader dömas.

Sistnämnda stadga står i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts till 1923 års riksdag framlagda förslag i ämnet (prop. nr 124).

I detta sammanhang får utskottet erinra därom, att med anledning av sistnämnda proposition i en inom andra kammaren av herr Andersson i Rasjön m. fl. väckt motion (nr 262) yrkades den skärpningen, att, om återkallelse av körkort skett på grund av att förare varit *berusad*, denne icke skulle få nytt körkort förr än om två år och detta endast om särskilda omständigheter föreläge, och föraren icke tidigare straffats enligt förordningen om motorfordon. Detta yrkande bifölls dock icke av riksdagen. — I ovanberörda motion påyrkades jämväl, såsom tillägg till § 15 mom. 3, införandet av den bestämmelsen, att om person, som innehade körkort, beträffs med fylleri utan samband med framförandet av motorfordon, länsstyrelsen måtte även på den grund kunna återkalla för honom utfärdat körkort. I anledning av detta yrkande erinrade andra lagutskottet i sitt i ärendet avgivna utlåtande, att detta önskemål så till vida vore tillgodosett med den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen av § 15 mom. 3, att enligt detta körkortet skulle återkallas för den, som vore olämplig föra automobil, och detta måste anses vara fallet beträffande en förare, som visade sig vara hemfallen åt dryckenskap, även om han icke blivit beträdd med fylleri under själva körningen. I detta samband erinrade utskottet om

innehållet i mom. 4 av § 15, däri stadgades, att därest förare ådömts straff för fylleri eller för förseelse mot automobilförordningen eller för överdådig framfart med automobil (11 kap. 15 § strafflagen), det åläge domstolen att ofördröjligen om utslaget meddela underrättelse till länsstyrelsen, som utfärdat körkort för föraren.

I omförmälda motion påyrkades vidare, att förenämnda straffbestämmelse i § 41 skulle gälla för det fall någon, som ställdes till ansvar för förseelse mot ifrågavarande förordning, förtärt rusdrycker på sådan tid och i sådan myckenhet, att han därav vid förseelsens begående kunnat vara påverkad. Detta yrkande blev emellertid icke bifallet.

De många olyckor med motorfordon, som under de senare åren inträffat i vårt land och av vilka ett stort antal bevisligen vållats av fordonsförarens alkoholförtäring, giva enligt utskottets förmenande vid handen, att nu gällande bestämmelser och villkor för framförande av motorfordon behöva uti nu ifrågavarande hänseende skärpas.

Motionärerna ha för sin del uttalat sig för absolut förbud för vederbörande fordonsförare att förtära alkohol. Länsstyrelsen anser, att till främjande av motionens syfte ändring bör vidtagas i andra stycket av § 41 i förordningen om motorfordon på det sätt, att ur stycket uteslutas orden »eller varit berusad» och att ett nytt stycke tillägges, innefattande straffbestämmelse för förare, som vid körning med motorfordon befunnits vara *påverkad* av alkoholhaltig dryck. Överståthållarämbetet anser det vara både berättigat och lämpligt att av varje förare fordra så sträng måttlighet, att han icke av förtärd alkohol påverkas i sina kropps- och själsförmögenheter, då han skall tjänstgöra. Motorfordonsförordningens bestämmelser om påföljd för förare, som vid färd varit berusad, borde därför skärpas antingen i uttrycklig överensstämmelse med denna uppfattning eller med användande av det i rusdrycksförsäljningsförordningen använda uttrycket »*synbarligen berörd av starka drycker*». Automobilklubben har avstyrkt påbjudandet av fullständig avhållsamhet för vederbörande fordonsförare samt såsom den riktigaste vägen att nå det med motionen avsedda syftet förordat uppfostran till ansvarsmedvetenhet, självdisciplin och nykterhet.

Av ovannämnda förslag synes det av motionärerna framförda vara alltför rigoröst. Att av automobilförare kräva fullständig avhållsamhet från alkoholhaltiga drycker skulle helt visst, såsom av överståthållarämbetet framhålles, av de flesta kännas såsom en orättvisa, varför ett sådant krav antagligen icke heller skulle kunna upprätthållas. Däremot synes det fullt berättigat att av fordonsföraren fordra så hög grad av måttlighet, att förtäringen av alkoholhaltiga drycker icke i någon mån menligt påverkar hans kropps- och själsförmögenheter och därigenom gör honom mindre lämpad såsom förare, och synes en ändring av 41 § i förordningen om motorfordon i den riktning de hörda myndigheterna angivit vara ägnad att främja ifrågavarande syfte. Frågan, huruvida jämväl beträffande rätten till körkort skärpta bestämmelser må anses av behovet påkallade, läser vid den

utredning, som i anledning av motionen må kunna komma till stånd, bliva föremål för undersökning.

Vad därefter beträffar nu avhandlade fråga, i vad den avser annan trafikpersonal än förare av motorfordon, synes behov att skärpa bestämmelser uti ifrågasvarande hänseende icke vara åtminstone ej i samma grad som i fråga om motorfordonsförare av omständigheterna påkallad, men lär dock utredningen icke böra från början begränsas allenast till de sistnämnda.

Såsom förut angivits, avser motionens slutkläm enligt sin ordalydelse även trafikolyckor vållade av andra orsaker än av alkoholförtäring, men då motionärerna icke ens antytt, vilka åtgärder, som i sådant hänseende av dem ifrågasättas, torde utredningen böra inskränkas att avse allenast förebyggande av våda i trafikhänseende till följd av nyssnämnda anledning.

Under återopande av vad utskottet anfört får utskottet hemställa,

att första kammaren ville för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning antingen själv meddela eller, därest så anses erforderligt, för riksdagen framlägga förslag till skärpta bestämmelser i syfte att förebygga trafikolyckor till följd av trafikpersonals förtäring av alkoholhaltiga drycker.

Stockholm den 29 april 1924.

På utskottets vägnar:

TH. BORELL.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Borell, Pauli, J. P. Johansson, Wahlmark, Anderson* i Högelåkra, *Andersson* i Myggenäs och *Jonsson* i Lycksele.

Bilaga 1.

Till riksdagens första kammars första tillfälliga utskott.

Enligt ämbetsskrivelse av den 15 februari 1924 från herr statsrådet och chefen för kungl. socialdepartementet har, med anledning av eder underdåniga anhållan, Kungl. Maj:t anbefallt överståthållarämbetet att till eder avgiva yttrande över motion I 135/1924 om åvägabringande av bestämmelser till skydd för trafikolyckor m. m.

I sådant avseende får överståthållarämbetet, som i ärendet hört polismästaren i Stockholm, såsom eget yttrande åberopa vad denne anfört i en härhos följande promemoria.

Stockholm den 3 mars 1924.

Vilhelm Tamm.

E. W. Willers.

P. M. till herr överståthållaren.

Såsom yttrande i anledning av bilagda nådiga remiss över en inom riksdagens första kammare väckt motion, nr 135, om åvägabringande av bestämmelser till skydd mot trafikolyckor, får jag vördsamt anföra följande.

Jag delar den meningen, att trafikolyckorna i många fall hava sin orsak i bristande aktsamhet hos förare till följd av förtäring av alkoholhaltiga drycker. Vad särskilt automobiltrafiken angår har det vid utredning om inträffade olyckshändelser vid åtskilliga tillfällen visat sig, att vederbörande förare intagit någon spritförtäring, varav han kunnat antagas vara påverkad, så att denna omständighet varit en medverkande orsak till olyckan, även om han icke kunnat anses vara berusad. Förandet av automobil fordrar en aldrig svikande sinnens närvaro, uppmärksamhet och försiktighet, och det är uppenbart, att även sådan alkoholförtäring, som eljes i det allmänna livet anses måttlig, kan skadligt påverka en automobilförare i nämnda hänseenden och göra honom olämplig såsom förare.

Gällande förordning om motorfordon innehåller flere bestämmelser, som föranletts av de särskilda anspråk, vilka måste ställas på förare i fråga om dennes nykterhet. För erhållande av körkort fordras att vara känd för nykterhet, har förare vid färd varit berusad, skall körkortet återkallas, och har förare, som färdats med otillåten hastighet, därvid varit berusad, utgör denna omständighet en straffskärpningsgrund. I dessa fall är det emellertid endast fråga om sådan förtäring, som allmänt anses såsom missbruk. Lagstiftningen har icke uppställt några längre gående krav. I fråga om vållande till skada kan naturligtvis även påverkan i mindre grad av alkoholförtäring medföra påföljd, nämligen om oaktsamhet, som vållat skadan, varit orsakad av sådan förtäring, men detta förhållande har ju icke någon särskild betydelse i fråga om automobilförarens rättsliga ansvar, ehuru det bör mana dem till särskild försiktighet.

Att av automobilförare kräva fullständig avhållsamhet från förtäring av alkoholhaltiga drycker anser jag icke vara tillrådligt, då detta säkerligen av de flesta skulle kännas såsom en orättvisa, varför ett sådant krav antagligen icke heller skulle kunna upprätthållas. Men det synes vara både berättigat och lämpligt att av varje förare fordra så sträng måttlighet, att han icke blir av förtäringen påverkad i sina kropps- och själsförmögenheter, då han skall tjänstgöra, och till följd därav blir mindre lämplig såsom förare. De i motorfordonsförordningen förekommande bestämmelserna om påföljd för förare, som vid färd varit berusad, synas därför böra skärpas antingen i uttrycklig överensstämmelse med nu anförda uppfattning eller med användande av ett uttrycksätt, som motsvarar ordalagen i 59 § 3 mom. i förordningen angående försäljning av rusdrycker, där det heter, att rusdrycker icke må å försäljningsställe

utlämnas till den, som "synbarligen är berörd av starka drycker". Detta uttryck skulle avsevärt mera än ordet berusad markera en bestämd skillnad från strafflagens ordval i fråga om ansvar för fylleri och skulle icke införa något nytt begrepp i lagstiftningen. Några andra ändringar i motorfordonsförordningen än de sålunda angivna torde åtminstone tillsvidare icke vara påkallade.

I fråga om förande av flygmaskiner torde en icke mindre sträng uppfattning med allt skäl kunna göras gällande liksom för övrigt vad angår alla som föra maskinella trafikmedel, såsom lokomotiv- och spårvägsförare m. fl. Frågan i vad mån bestämmelser i ämnet lämpligen kunna meddelas eller vara behövliga i särskilda instruktioner eller andra liknande föreskrifter har jag icke gjort till föremål för någon närmare undersökning.

Stockholm den 27 februari 1924.

G. Hårleman.

Bilaga 2.

Till riksdagens första kammarens första tillfälliga utskott.

På grund av nådig befallning får länsstyrelsen, efter inhämtande av yttrandet från landsfiskalerna i de närmast Stockholm belägna landsfiskalsdistrikten, härmed avgiva yttrande över en inom första kammaren väckt motion, nr 135, om åvägabriningande av bestämmelser till skydd mot trafikolyckor m. m.

Motionen åsyftar åvägabriningande av sådana kompletterande bestämmelser, som vore ägnade att åstadkomma bättre garanti än nu funnes mot trafikolyckor, varvid särskilt borde beaktas sådana, som kunde undvikas genom ändamålsenligare regler i avseende å trafikpersonalens, inklusive motorförare och flygares, förhållande till förtäring av alkoholhaltiga drycker. Det framgår av motionen, att med trafikpersonal åsyftas jämväl personal, anställd i järnvägs- och ångbåtstrafik.

Med undantag av motionens rubrik och slutkläm, där helt allmänt talas om trafikolyckor, vidröras i övrigt i motionen endast sådana trafikolyckor, som kunna härledas från trafikpersonalens förhållande till förtäring av alkoholhaltiga drycker. Med avseende härå och då länsstyrelsen i sin ämbetsverksamhet icke haft anledning att ägna sin uppmärksamhet åt den vid ångbåtar, järnvägar eller flygväsendet anställda personals förhållande i nyssberörda hänseende, har länsstyrelsen ansett sig böra i sitt yttrande endast beröra frågan om förare av sådana fordon, som avses i förordningen om motorfordon, förhållande till förtäring av alkoholhaltiga drycker.

De i ärendet hörda landsfiskalerna hava i allmänhet uttalat sig för behovet av lagstiftning i det i motionen avsedda syfte.

Länsstyrelsen får för egen del anföra följande.

Enligt första stycket av § 41 i förordningen om motorfordon straffas den, som framför sådant fordon med större hastighet än som i varje fall är medgiven med böter från och med tio till och med ettusen kronor. Innefattar fortkörningen tillika överdådig framfart, så att annan därav kan skadas, bedömes förseelsen enligt 11 kap. 15 §, andra stycket, strafflagen. Straffskalan är här böter från och med femtio till och med ettusen kronor men kan under vissa förhållanden nedgå till tio kronors böter. I andra stycket av ovannämnda § 41,

vilket fortfarande förutsätter att fortkörning föreligger, behandlas dels vissa kvalificerade fall av överdådig framfart och dels det fall, att föraren varit berusad. Här kan straffet gå upp till tre månaders fängelse. För att detta andra stycke skall kunna tillämpas å berusad förare fordras, att han i sådant tillstånd framfört fordonet med större hastighet än som i varje fall är medgiven. Föres fordonet fram med tillåten hastighet, medför hans berusade tillstånd icke någon ansvarspåföljd enligt detta andra stycke. Detta kan dock icke vara riktigt. Faran framkallas av förarens berusade tillstånd. Den hastighet, varmed fordonet framföres, torde i detta fall endast vara av sekundär betydelse.

Länsstyrelsen delar den i motionen uttalade uppfattning att uttrycket "berusad" är i detta sammanhang olämpligt, då utan tvivel efter förtärandet av alkohol ett sådant tillstånd *kan* framkallas hos föraren, att han, utan att vara berusad, likväl icke bör tillåtas att framföra motorfordon. Med uttrycket "berusad" förstås nämligen vid lagtolkning ett sådant tillstånd, som beskrives i 18 kap. 15 § strafflagen. I den danska lagen har även valts ett annat uttrycksätt. Där inträder straffbarhet, om föraren förtärt alkoholhaltiga drycker på sådan tid och till sådan myckenhet, att han därav under körningen kunnat vara påverkad. Länsstyrelsen anser visserligen, att uttrycket "berusad" bör utbytas mot ett annat, men kan icke helt ansluta sig till det danska uttrycksättet. Länsstyrelsen anser nämligen, att uttrycket "kunnat vara påverkad" är allt för svävande. Här bör enligt länsstyrelsens mening väljas ett uttrycksätt, som anger, att domstolen har att i det föreliggande fallet pröva, huruvida i målet förebragta omständigheter giva stöd för antagandet, att föraren vid körningen varit påverkad av den intagna kvantiteten alkohol.

Länsstyrelsen anser sålunda, att till främjande av det med motionen avsedda syfte, i vad densamma hänför sig till förare av motorfordon, ändring bör vidtagas i andra stycket av § 41 i förordningen om motorfordon. I anslutning till det ovan anförda anser länsstyrelsen denna ändring lämpligen kunna göras på det sätt, att ur stycket uteslutas orden "eller varit berusad" och att ett nytt stycke tillägges, innefattande straffbestämmelse för förare, som vid körning med motorfordon befunnits vara påverkad av alkoholhaltig dryck.

Stockholm å landskansliet den 18 mars 1924.

Nils Edén.

Daniel Ekelund.

Bilaga 3.

Till första tillfälliga utskottet inom riksdagens första kammare.

Med anledning av utskottets skrivelse av den 1 februari 1924 med begäran om yttrande över motionen i första kammaren, nr 135, får Kungl. Automobil Klubben härmed äran anföra följande:

Utan tvivel kan anledningen till en hel del av inträffade trafikolyckor med såväl motor- som andra fordon tillskrivas omständigheten, att vederbörande fordonsförares sinnesnärvaro och försiktighet menligt påverkats genom förtärande av alkoholhaltiga drycker, och Kungl. Automobil Klubben instäm-

mer så till vida i motionens syfte, att åtgärder böra sökas till förhindrande av trafikolyckor, förorsakade av denna anledning.

Beträffande arten av dylika åtgärder, vill det dock synas Klubben, att en lagstiftning i den riktning, som i motiveringen till motionen antydes, d. v. s. påbjudandet av fullständig avhållsamhet från bruk av sådana drycker för förare av vissa fordon, icke skulle leda till målet, ej heller överensstämma med rättvisa och billighet eller med klok lagstiftningspolitik över huvud. Efterlevnaden av sådana bestämmelser torde nämligen icke kunna effektivt kontrolleras; och då därjämte verkan av alkohol är så till vida individuell, att det är beroende på vederbörandes motståndskraft i övrigt, vilken verkan en intagen alkoholkvantitet kan föranleda, torde en lag i motionens syfte högeligen inbjuda till överträdelser och alstra ringaktning för lagarnas helgd. Icke heller kan det anses vara överensstämmande med de billigaste krav på rättvisa, om en motorfordonsförare skulle för en inträffad olycka dömas till strängare straff än var eljest skolat följa, endast därför att han förtärt alkohol, om olyckans orsaker ändock äro att tillskriva helt andra anledningar. Däremot synes det Klubben, att om förare varit berusad vid inträffad olycka, av vad anledning denna än må hava förorsakats, detta skall vid straffets utmätande anses såsom försvårande omständighet.

Den riktigaste vägen att nå det med motionen avsedda ändamålet synes Klubben vara att genom uppfostran uppamma verklig ansvars känsla, vartill givetvis hör att aldrig i av alkohol påverkat tillstånd föra fordon av vad slag det än må vara.

Att de ledande automobilsammanslutningarna kunna utföra ett betydelsefullt arbete med avseende på uppfostran till självdisciplin och nykterhet är självklart och ingår även såsom ett led i dessa organisationers strävanden.

Stockholm den 12 mars 1924.

För Kungl. Automobil Klubben

And. Sjöstedt.

A. Norlander.
